

## OPONENTNÍ POSUDEK NA DISERTAČNÍ PRÁCI

**Název práce:** **Dynamický přístup pedagogicko-psychologické diagnostice a intervence v mateřské škole**

**Autorka disertační práce:** **PhDr. Kristýna Krejčová**

**Vedoucí disertační práce:** **PhDr. Eva Šírová, Ph.D.**

---

### **Aktuálnost a význam tématu**

Autorka se ve své práci zaměřila na aktuální téma, které je diskutováno v odborné obci a které se u nás významně rozvíjí v souvislosti s aktivitami kolem Feuersteinova instrumentálního obohacování, ale také v souvislosti s kritickými momenty statické pedagogicko-psychologické diagnostiky. Aktuálnost tématu je možné identifikovat i z dalších možných pohledů:

- V první řadě je to otázka samotného tématu předškolního vzdělávání, kde jsou v posledních letech, v návaznosti na Rámcový program předškolního vzdělávání, hledány rozvíjející prvky vzdělávání předškolních dětí. Dovednosti pedagogické, případně i pedagogicko-psychologické diagnostiky učitelek mateřských škol jsou považovány na klíčový aspekt při zvyšování kvality předškolního vzdělávání, přičemž je zdůrazňováno propojení mezi diagnostikou a navazujícími intervencemi. Z tohoto pohledu práce K. Krejčové upozorňující na dynamické principy v předškolním vzdělávání zapadá do kontextu očekávaných a rozvíjejících přístupů.
- Potřebu pedagogické diagnostiky reflektují některé existující literární prameny. Některé z nich dokonce nabízejí konkrétní diagnostické přístupy pro učitelky mateřských škol. Využití videotréninku interakcí jako prvku, který může napomoci budovat dovednosti dynamické diagnostiky hodnotím jako přínosné.

### **Cíle disertační práce a použité metody**

Autorka disertační práce se o danou problematiku zajímá dlouhodobě, je to již její třetí kvalifikační práce z okruhu dynamických přístupů - podobně byla zaměřena i její diplomová práce a rigorózní práce. V jejich rámci pravděpodobně pracovala i na teoretických základech svého doktorského projektu.

Disertační práce se opírá o tři stěžejní témata. Za nejlépe propracovanou považují hned první kapitolu, ve které se zabývá dynamickou diagnostikou - jak z hlediska samotného pojmu a postižení hlavních principů, ale i autorů, které je možné považovat za stěžejní pro tuto oblast. S literaturou pracuje citlivě, vybírá to podstatné, nezahluje příliš details. Další dvě kapitoly – profesní kompetence učitelek mateřských škol a téma školní zralosti/připravenosti jsou zpracovány spíše tradičně. Škoda, že v kapitole o profesních kompetencích není ve větší míře - zejména proto, že by si takto připravila předpolí pro empirickou část práce - provedena kritická analýza tradičního vzdělávacího přístupu a přístupu s využívání netradičních/dynamických prvků. Pokud by se čtenář dozvěděl více, jak definuje dynamické principy v předškolní přípravě v celé její šíři, nepotřeboval by tyto informace právě v empirické části (kde jsou navíc zpracovány jen velmi náznakově).

Výzkumný projekt disertační práce je zaměřen komplexně, vychází z více sběrů dat (celkově se jedná o osmiletou práci na projektu). Sleduje nejenom možnosti dynamické diagnostiky v prostředí

mateřské školy, ale také dynamické pojetí předškolní přípravy, tedy na diagnostiku navazující vzdělávací opatření či intervence. Využívá kvalitativních i kvantitativních přístupů pro realizaci a hodnocení projektu. Samotný projekt má tři etapy – extenzivní, intenzivní a aplikační a jeho schéma je uvedeno na s. 59.

Extenzivní etapa je pravděpodobně tou částí, která byla zpracována pro účely diplomové práce (2005-2007). Autorka zde srovnává předškolní přípravu ve dvou mateřských školách, kdy se jí stal výchozím systémem screeningového šetření školní zralosti, který se používá v obvodě Prahy 4, doplněný o následná pozorování a rozhovory v mateřských školách. Možná bych zde malinko zpřesnila údaje, které autorka uvádí – odkazuje na článek Zemanové, Šebové (2005) a specifikuje, že metodika předškolní přípravy Praze 4 vychází z principů dynamického přístupu (s. 59). Zde ale autorka spíše čte mezi řádky nebo přisuzuje toto tvrzení svému způsobu nakládání se zpracovaným modelem depistáží – autorky ve zmíněném článku vytvořenou metodiku do rámce dynamických přístupů nepřisuzují, popisují pouze depistáž a následné kroky a samy specifikují cíl metodiky „*včasné pochycení dětí ohrožených rozvojem výchovných a vzdělávacích potíží a následná intervence*“ (Zemanová, Šebová, 2005, s. 178). Sama autorka na s. 65 hodnotí screeningové šetření jako statické, čtenář si však již předtím mohl vytvořit představu, že i samotný screening je pojímán dynamicky.

Velmi pozitivně hodnotím další etapy projektu – intenzivní, kdy se soustřeďuje na podporu dynamických přístupů v práci učitelek mateřských škol - na jejich samotnou práci s dětmi, kdy se prostřednictvím videozáznamů zvyšuje citlivost učitelek pro rozvíjející přístupy. V následné etapě pak sama navrhuje model využívání dynamických přístupů v diagnostice i intervenci u dětí mateřských škol.

## **Celkové zhodnocení**

Autorka si pro svou disertační práci vybrala zajímavé téma, věnovala se mu po dlouhou dobu, je zřejmé její zaujetí, což je nutné ocenit. Množství provedených výzkumných sond, ale i způsob prezentace dat bohužel způsobuje menší přehlednost práce.

Osobně bych zcela upustila od srovnávání mateřských škol mezi sebou, zejména proto, že je cílem dynamické diagnostiky podpořit kvalitativní procesy, napomoci pochopení individuality dítěte i dalšímu rozvoji prostřednictvím následných vzdělávacích opatření či intervencí. Statistické postupy pro zhodnocení efektivity odlišných přístupů mateřských škol (i když by byly více průkazné, zde byl prokázán statisticky významný rozdíl ve prospěch dynamických přístupů pouze v oblasti sluchového vnímání) podle mne nejsou tím, co může potvrdit smysl a význam dynamických přístupů v diagnostice i samotném předškolním vzdělávání. Za těžké a největší přínos práce považuji analýzy přímých postupů v prostředí mateřské školy. Kdyby si autorka ponechala větší prostor pro tuto etapu, mohla jít provedená kvalitativní analýza více do hloubky (a to jak v části, kde předkládá výsledky provedených pozorování, ale také v části, kde se zabývá výsledky videotréninků). Oceňuji však, že se autorka systematicky vyslovuje ke stanoveným výzkumným otázkám, tuto část je možné považovat za sekundární analýzu výsledků.

Přes naznačení kritických momentů hodnotím práci kladně a doporučuji ji k obhajobě. Autorka doložila dovednost pracovat s odbornou literaturou, připravit, realizovat a zhodnotit více etapové empirické šetření. Práce by si zasloužila větší kontrolu - obsahuje některé formální prohřešky (překlepy – s. 4 dopověď, s. 44 Meritn aj., pravopisné chyby – s. 23 mladistvími aj.).

### **Prosím o zodpovězení dotazů:**

- 1) Autorka v kapitole specifikující projekt a cíle práce uvádí (s. 59), že navazuje na své předchozí počiny. Přivítala bych, kdyby bylo více zřejmé, jaké části textu z obou dříve obhájených prací byly přejaty a z jakého důvodu, zda např. byla rozšířena nebo naopak kondenzována interpretace dat, tedy že nedošlo pouze k přímému převzetí části diplomové práce.
- 2) Autorka v tzv. extenzivní části výzkumu srovnává přístupy v tzv. běžné předškolní přípravě a přípravě, kde se pracuje více dynamicky. Mohla by při obhajobě práce specifikovat kritéria onoho rozlišení? Na straně 65-66 sice o odlišných přístupech píše (a následně na s., 68), přesto by si tato část zasloužila přesnější vymezení kritérií.
- 3) Jak již bylo uvedeno, autorka se vyslovila ke stanoveným výzkumným otázkám. Nebyly však více v původním znění na s. 61 okomentovány (odůvodněny, zasazeny do širšího rámce). Přemýšlím, jaké skutečnosti mohly autorku inspirovat k otázce č. 4, která sledovala trvalost osvojených principů dynamických přístupů. Mohla by autorka odůvodnit toto sledování při obhajobě?
- 4) Jak bude autorka s výsledky práce v budoucnu nakládat? Které zjištěné skutečnosti považuje za start pro další bádání v této oblasti (jak pro ni samotnou, tak pro další autory)?

PaedDr. PhDr. Anna Kucharská, Ph.D.,  
Katedra psychologie PedF UK v Praze  
oponentka práce

V Praze dne 7.3.2013